

movy v doshkilnykh navchalnykh zakladakh : pidruchnyk [Preschool Linguistics: Theory and Methods of Teaching Children Their Native Language in Preschool Educational Institutions: Textbook]. Kyiv : Slovo. [in Ukrainian].

15. Huias, S. (2021). Orhanizatsiia vzaiemodii roboty lohopedy, vykhovatelya i batkiv dlia korektsii dyslalii u ditei starshoho doshkilnoho viku [Organization of interaction between speech therapist, educator and parents for the correction of dyslalia in older preschool children]. <https://surl.li/lkbdfn> [in Ukrainian].

УДК 376.091.3.04.02.016-056.36-053.5:80(=161.2)

Людмила Михайлюк,

вчитель української мови та літературного читання

КЗ ЛОР «Багатопрофільний навчально-реабілітаційний центр «Оберіг»

lydmulamykhailiuk@gmail.com

Lyudmyla Mykhailiuk,

teacher of Ukrainian language and literary reading

Municipal institution of Lviv regional council

«Multidisciplinary educational and rehabilitation

center «Oberih»

КЗ ЛОР «Багатопрофільний навчально-реабілітаційний центр «Оберіг»

вул. Пекарська 19, м. Львів, 79008, Україна

Municipal institution of Lviv regional council

«Multidisciplinary educational and rehabilitation

center «Oberih»

9 Pekarska st., Lviv, 79008, Ukraine

**ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ТА ЛІТЕРАТУРНИХ
КОМПЕТЕНЦІЙ У ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ НА УРОКАХ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ**

DIDACTIC GAMES AS A MEANS OF SPEECH AND LITERARY COMPETENCE DEVELOPMENT IN CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITIES IN UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE LESSONS

Анотація. У статті проаналізовано використання дидактичних ігор як ефективного засобу розвитку мовлення та літературних компетенцій у дітей середнього шкільного віку з легкими інтелектуальними порушеннями. Особливу увагу приділено тому, як ігрові методи сприяють формуванню лексичних, граматичних та комунікативних навичок у процесі навчання. На основі проведеного аналізу можна стверджувати, що застосування дидактичних ігор у навчанні дає змогу дітям краще засвоювати матеріал, підвищує їхній інтерес до уроків і забезпечує активну участь у навчальному процесі. Ігри допомагають розвивати зв'язне мовлення, навички спілкування та розуміння текстів. Зазначено, що ігрова форма навчання знижує стрес у дітей середнього шкільного віку і створює позитивну емоційну атмосферу, що важливо для дітей з інтелектуальними порушеннями. Дидактичні ігри допомагають дітям формувати уявлення про навколишній світ, розвивати пам'ять і увагу. Зокрема, ігри на розвиток слухового сприйняття та літературного слуху сприяють кращому розумінню художніх текстів. Крім того, вони дають можливість дітям інтегрувати нові знання у повсякденне життя через активну взаємодію з однокласниками. Наведено конкретні приклади дидактичних ігор, які використовують для розвитку мовлення та літературних компетенцій. На основі висновків дослідження встановлено, що дидактичні ігри є важливим інструментом у навчанні дітей з інтелектуальними порушеннями, особливо в контексті уроків української мови та літератури.

Ключові слова: дидактичні ігри, мовлення, літературні компетенції, інтелектуальні порушення, розвиток пізнавальних здібностей, зв'язне мовлення, соціальна адаптація, навчальні методи.

Abstract. The article analyzes the use of didactic games as an effective means of developing speech and literary competencies in children with intellectual disabilities. Particular attention is paid to how game methods contribute to the formation of lexical, grammatical and communicative skills in the learning process. Based on the analysis, it can be argued that the use of didactic games in teaching allows children to learn better, increases their interest in lessons and ensures active participation in the learning process. Games help develop coherent speech, communication skills, and text comprehension. It is noted that the game form of learning reduces stress in children and creates a positive emotional atmosphere, which is important for children with intellectual disabilities. Didactic games help children form an understanding of the world around them, develop memory and attention. In particular, games for the development of auditory perception and literary hearing contribute to a better understanding of literary texts. In addition, they allow children to integrate new

knowledge into everyday life through active interaction with classmates. Specific examples of didactic games used for the development of speech and literary competencies are given. Based on the findings of the study, it is established that didactic games are an important tool in teaching children with intellectual disabilities, especially in the context of Ukrainian language and literature lessons.

Key words: didactic games, speech, literary competencies, intellectual disabilities, development of cognitive abilities, coherent speech, social adaptation, teaching methods.

Актуальність дослідження. Дидактичні ігри відіграють надзвичайно важливу роль у навчанні дітей з інтелектуальними порушеннями, адже робота з такими дітьми потребує застосування особливих методів і прийомів для засвоєння знань, формування мовленнєвих навичок та розвитку пізнавальних здібностей. Ігрова форма навчання дає можливість ефективно поєднувати навчальні завдання з елементами гри, що значно підвищує інтерес дітей до занять і забезпечує їхню активну участь у навчальному процесі.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Дидактичні ігри є одним із основних методів навчання, який сприяє розвитку мислення, мовлення та соціальної адаптації дітей з інтелектуальними порушеннями. Таку думку можна сформулювати на основі праць дослідників. Вони підкреслюють, що завдяки дидактичним іграм діти можуть поступово формувати уявлення про навколишній світ, засвоювати базові мовленнєві та математичні поняття, розвивати пам'ять, увагу, моторику та інші необхідні навички [1; 2; 3].

Серед українських дослідників тема дидактичних ігор викликає жвавий інтерес як об'єкт наукових досліджень. Зокрема, Т. О. Докучина, 2017 [5] досліджувала питання індивідуального підходу в корекційно-розвивальному навчанні дітей з особливими освітніми потребами, зокрема, використання дидактичних ігор для розвитку мовленнєвої активності та когнітивних здібностей учнів. У своїх роботах А. В. Бобер, 2023, звертається до застосування дидактичних ігор для розвитку мовленнєвих навичок, зокрема у дітей з інтелектуальними порушеннями, і аналізує їхній вплив на навчальний процес [2]. Сферою зацікавлення О. В. Боряк, 2018, [4] є вивчення методів розвитку мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями, зокрема через інтерактивні методи, включаючи дидактичні ігри. Наукові дослідження Ю. М. Косенка, 2011,

зосереджено на методах розвитку мовленнєвих навичок, зокрема через використання ігор як ефективного засобу формування мовних та літературних компетенцій у дітей [7]. Н. О. Агапова, 2019, вивчала процес формування мовленнєвої діяльності у дітей з інтелектуальними порушеннями, зокрема через використання різних методичних підходів, у тому числі дидактичних ігор [1]. Ці дослідники аналізують роль дидактичних ігор у розвитку мовлення та літературних навичок у дітей з інтелектуальними порушеннями, зокрема в контексті корекційного навчання та спеціальної педагогіки.

Мета статті полягає в дослідженні ефективності використання дидактичних ігор як засобу розвитку мовлення та літературних компетенцій у дітей з інтелектуальними порушеннями на уроках української мови та літератури. Зокрема, метою є проаналізувати можливості дидактичних ігор для стимулювання мовленнєвої активності, підвищення рівня літературних навичок учнів, а також для вивчення їхнього впливу на загальний розвиток дітей з особливими освітніми потребами в контексті корекційного навчання.

Методи дослідження. З допомогою *аналізу наукових джерел і літератури* можна вивчити теоретичні підходи до використання дидактичних ігор як засобу розвитку мовлення та літературних компетенцій дітей з інтелектуальними порушеннями, а також аналіз наявних методик навчання української мови та літератури. *Спостереження* – це вивчення процесу проведення уроків української мови та літератури з використанням дидактичних ігор, спостереження за змінами у мовленнєвому розвитку дітей та їхній літературній діяльності. *Експериментальний метод* виявляється у застосуванні методів діагностики для виявлення початкового рівня мовленнєвих і літературних компетенцій дітей до впровадження дидактичних ігор, а також проведення експерименту для перевірки ефективності використання ігор у навчальному процесі. *Метод порівняння* – зіставлення результатів навчання дітей до і після використання дидактичних ігор, аналіз змін у мовленні, літературних компетенціях та загальному розвитку учнів.

Ці методи дають змогу комплексно дослідити ефективність дидактичних ігор як інструменту для розвитку мовлення та літературних компетенцій дітей з інтелектуальними порушеннями.

Результати дослідження. Дидактичні ігри створюють ситуацію, в якій дитина має змогу використовувати свої знання та вміння, не боячись помилитися. Це особливо важливо для дітей з інтелектуальними порушеннями, оскільки вони часто потребують додаткової підтримки у вигляді навідних запитань, допомоги в інтеграції нових знань. Завдяки ігровій формі навчання вони більш охоче беруть участь у завданнях, оскільки навчання у формі гри забезпечує позитивну емоційну реакцію та сприяє кращому засвоєнню матеріалу [1; 2].

Отже, дидактичні ігри є важливим компонентом навчання дітей з інтелектуальними порушеннями, оскільки вони не лише полегшують процес засвоєння знань, а й сприяють розвитку мовленнєвих, когнітивних та соціальних навичок та є потужним інструментом розвитку мовлення і літературних компетенцій у дітей з інтелектуальними порушеннями. Завдяки ігровій формі навчання діти легше засвоюють новий матеріал, краще розуміють зміст текстів і підвищують свою мотивацію до навчання.

Основними напрямками використання дидактичних ігор для розвитку мовлення та літературних компетенцій є:

1. *Формування лексичних навичок та поповнення словникового запасу.* Дидактичні ігри дають змогу дітям ознайомлюватися з новими словами та поняттями, засвоювати їхнє значення та використання у різних контекстах. Завдяки цьому вони закріплюють необхідний лексичний запас для розуміння текстів. Наприклад, ігри «Склади речення» або «Знайди зайве» допомагають дітям засвоїти базові лексичні одиниці, навчитися групувати слова за змістом і розширювати власний словниковий запас.

2. *Розвиток навичок зв'язного мовлення.* Ігри, які передбачають створення розповідей, описів або діалогів, дають можливість дітям структурувати свої думки, формулювати висловлювання та логічно пов'язувати частини тексту, будувати речення, висловлювати власні думки та зрозуміло формулювати відповіді, що є важливим для роботи з літературними текстами. Так, ігри на

складання історій: наприклад, «Придумай історію» за картинками чи словами, де діти по черзі доповнюють сюжет, сприяють розвитку уяви, логіки та зв'язного мовлення; гра «Опиши предмет» допомагає розвивати увагу до деталей, а також збагачує мовлення прикметниками, дієсловами та іншими частинами мови; гра «Розкажи, що було спочатку» допомагає зосереджуватися на ключових моментах сюжету, вчить послідовно викладати інформацію.

3. *Формування граматичних структур і правильності мовлення.* Дидактичні ігри, орієнтовані на використання прикметників, дієслів або іменників, дають можливість дітям освоювати основи граматики. Наприклад, гра «Склади речення» допомагає дітям правильно будувати речення з кількох слів, вчить узгоджувати слова за родом, числом і відмінками; ігри «Добери прикметник» або «Назви дієслово» дають змогу вивчати граматичні особливості та їхнє правильне використання; гра «Виправ помилку» допомагає засвоювати правильні мовленнєві моделі.

4. *Розвиток аудіальних навичок і літературного слуху.* Ігри, орієнтовані на слухове сприйняття, формують здатність дітей уважно слухати, запам'ятовувати інформацію та аналізувати її. Наприклад: гра «Хто це сказав?» допомагає уважно слухати текст, пов'язувати висловлювання з персонажем; гра «Продовж фразу» вчить розуміти логічну послідовність думок; гра «Повтори за диктором» сприяє розвитку дикції, слухового сприйняття та відтворення мовленнєвих зразків; ігри на слухове сприйняття, наприклад, «Впізнай героя за описом» або «Закінчи фразу», допомагають дітям розвивати вміння слухати та запам'ятовувати. Це навчає їх розуміти і зосереджуватися на прочитаному або прослуханому матеріалі, що важливо для засвоєння літературного змісту.

5. *Розвиток навичок комунікації та соціальної взаємодії.* З цією метою можна використовувати дидактичні ігри з елементами співпраці та діалогу, формуючи навички соціальної взаємодії та комунікації.

Дидактичні ігри із залученням партнерів (наприклад, «Задай питання другу», «Вгадай героя за запитаннями», «Інтерв'ю з героєм казки», «Складіть казку разом»,) вчать домовлятися, висловлювати власну думку та слухати інших, сприяють розвитку навичок спілкування. Це допомагає дітям з інтелектуальними

порушеннями взаємодіяти з однокласниками, висловлювати свої думки та формувати навички культурного спілкування.

6. *Розвиток розуміння літературних текстів.* Ігри, спрямовані на роботу з текстом, допомагають дітям вивчати літературні твори, аналізувати їх і розвивати логіку. Зокрема, використання ігор на розуміння змісту, таких як «Хто це сказав?» або «Що станеться далі?», «Постав події у правильному порядку» дає можливість дітям розвивати здатність розуміти художній текст і його логічний зв'язок. Це сприяє кращому сприйняттю літературних текстів, відтворенню сюжету та аналізу змісту.

Зауважимо, що дидактичні ігри відкривають широкі можливості для індивідуалізації підходу до навчання дітей з інтелектуальними порушеннями [3]. Основною їхньою перевагою є те, що вони дають можливість адаптувати навчальний процес до особливостей кожної дитини, її здібностей та темпу розвитку. Це особливо важливо для учнів з інтелектуальними порушеннями, які часто мають унікальні навчальні потреби та потребують спеціального підходу.

Наприклад, у роботі з дітьми, які мають труднощі з усним мовленням, дидактичні ігри можна використовувати для поступового введення нових понять, повторення вже засвоєного матеріалу та закріплення базових мовленнєвих навичок. У таких випадках завдання гри можна спрощувати, використовуючи зрозумілі для дитини слова, зображення або невербальні елементи, що полегшують сприйняття матеріалу. Це допомагає дитині відчути впевненість у власних силах і знизити рівень тривожності під час навчання. Крім того, дидактичні ігри сприяють розвитку когнітивної гнучкості та стимулюють інтерес до навчання.

Особливістю дидактичних ігор є їхня здатність враховувати емоційні та соціальні потреби дитини. Наприклад, у роботі з дітьми, які мають труднощі в соціалізації, можна використовувати командні ігри, які стимулюють взаємодію з іншими дітьми. Це сприяє не лише розвитку комунікативних навичок, а й формуванню впевненості у собі, умінню висловлювати свої думки та емоції.

Індивідуалізований підхід також дає змогу вчителям підбирати ігри, які відповідають інтересам дитини. Якщо дитина проявляє інтерес до певних тем,

наприклад, тварин, природи чи транспорту, можна створювати ігри з урахуванням цих уподобань. Це не лише підвищує мотивацію до навчання, а й дає можливість розвивати знання про навколишній світ.

Наведемо приклади дидактичних ігор для розвитку мовлення та літературних компетенцій. Матеріали ігор і вправ взято з відкритих джерел, систематизовано та адаптовано з урахуванням особливостей досліджуваної проблеми [6].

«Опиши героя». Дитині пропонують картинку з персонажем або описом героя з літературного твору. Вона повинна описати зовнішність і характер героя, використовуючи різні прикметники та дієслова. Ця гра розвиває навички зв'язного мовлення та формує вміння аналізувати персонажів. Зауважимо, що для дітей із порушеннями інтелекту спочатку пропонується спрощений опис героя: замість абстрактних характеристик (добрий, сміливий) використовуються конкретні приклади (носить червону куртку, любить допомагати друзям). Учитель може допомагати, ставлячи уточнюючі запитання: «Якого кольору волосся? Що він тримає в руках?». Гра сприяє розвитку описового мовлення та збагаченню словникового запасу.

«Склади розповідь». Дітям дають серію картинок із зображенням подій сюжету. Вони мають розташувати їх у правильному порядку та розповісти історію. Це допомагає засвоїти навички побудови тексту, структурувати події та закріплювати розуміння логічних зв'язків між частинами тексту. Враховуючи особливості дітей з порушеннями інтелекту, важливо використовувати серії картинок із простими й зрозумілими сюжетами (наприклад, про тварин або дітей у грі). Дітям пропонують розташувати картинки у правильному порядку, а потім скласти короткий опис кожної події. Педагог може допомагати, ставлячи запитання: «Що сталося спочатку? Хто на картинці?». Гра розвиває навички логічного мислення й зв'язного мовлення.

«Що відбувається?». Учитель пропонує кілька картинок, що ілюструють різні дії (читає, малює, спить тощо). Дитина має скласти речення, що описують дію, та правильно застосовувати дієслова. Гра допомагає дітям розвивати словниковий запас і використовувати граматично правильні форми слів. Умовою

успішного використання для дітей з порушеннями інтелекту є підбір картинок із простими діями (читає, їсть, грає, спить). Дитині пропонують назвати дію та скласти коротке речення, наприклад: «Хлопчик читає книжку». Якщо дитині важко, педагог може запропонувати вибір із готових варіантів: «Читає чи малює?». Це допомагає у формуванні правильної граматичної побудови речень.

«Відгадай емоцію». Дітям пропонують картинки з героями в різних емоційних станах (сумний, веселий, здивований). Вони мають відгадати емоцію та пояснити, що, на їхню думку, спричинило цю емоцію. Це сприяє розвитку емоційного інтелекту, розумінню персонажів і вдосконаленню описового мовлення. Для дітей із порушеннями інтелекту використовуються картинки з чітко вираженими емоціями (сміх, плач, здивування). Дітям пропонують вибрати відповідний смайлик або описати емоцію своїми словами. Педагог може задавати допоміжні запитання: «Чому герой сумний? Що могло статися?». Гра розвиває розуміння емоцій і навички зв'язного мовлення.

«Впізнай за голосом». Педагог читає уривок тексту з певною інтонацією (весело, сумно, сердито), а діти мають вгадати, якому настрою відповідає цей уривок. Це допомагає розвивати літературний слух і вміння розпізнавати емоційні відтінки у мовленні.

«Постав запитання герою». Дітям дають роль героя з використанням картки або маски. Інший учасник чи педагог ставить прості запитання: «Що ти любиш їсти? Де ти живеш?». У разі труднощів учитель допомагає сформулювати запитання чи відповідь. Це розвиває комунікативні навички, вміння взаємодіяти та формує вміння будувати речення.

«Закінчи речення». Педагог починає речення, а дитина має його завершити. Наприклад, «Собака спить у... (будці)» або «Дівчинка читає... (книжку)». Вибір слова можна спростити, пропонуючи два варіанти відповіді. Це розвиває зв'язне мовлення та закріплює навички побудови простих речень.

«Хто це сказав?». Дітям пропонують уривок із прямою мовою героя (з короткими і зрозумілими репліками) і кілька зображень персонажів. Вони мають вибрати, хто це сказав. Наприклад: «Ми підемо збирати горіхи» – Білочка чи Зайчик? Це допомагає у засвоєнні сюжету та логічних зв'язків.

«Розкажи, що було далі». Педагог читає короткий уривок із казки чи оповідання, а дитина має продовжити історію на основі картинок або за допомогою навідних запитань («Що зробив вовк після цього?»). Це розвиває здатність відтворювати логіку сюжету та вміння висловлювати думки.

«Придумай ім'я». Дітям пропонують картинку з персонажем (наприклад, тварина чи казковий герой) і просять придумати для нього ім'я. Педагог допомагає, пропонуючи кілька варіантів або запитуючи: «Як би ти назвав цього героя?». Гра розвиває уяву та навички мовлення.

«Збери казку». Дітям пропонують уривки з різних літературних текстів, які потрібно впорядкувати, щоб відтворити сюжет від початку до кінця. Ця гра вчить дітей розуміти структуру літературного твору, логічно мислити та розвивати уважність до тексту. Для дітей з порушеннями інтелекту використовуються короткі уривки з простих казок із великими ілюстраціями (наприклад, «Ріпка», «Троє поросят»). Уривки підписані простими реченнями. Дітям пропонують упорядкувати картинки в правильному порядку. Педагог допомагає, ставлячи навідні запитання: «Що було спочатку? Що сталося далі?». Гра сприяє розвитку логічного мислення та розуміння структури тексту.

«Закінчи історію». Педагог починає розповідати історію або читає уривок з літературного твору, а дитина має продовжити сюжет на основі власної фантазії. Ця гра сприяє розвитку уяви, творчого мислення та навичок зв'язного мовлення. Важливо починати розповідь із дуже простих подій, пов'язаних із повсякденним життям або знайомими героями. Наприклад: «Кролик знайшов кошик із фруктами. Що він зробить далі?». Якщо дитина має труднощі, учитель може запропонувати кілька варіантів відповіді. Це дає можливість розвивати уяву й мовлення в безпечному для дитини середовищі.

«Вгадай героя». Педагог спочатку читає дуже прості описи (наприклад, «Цей герой носить червону шапочку і ходить до бабусі»). Дітям пропонують вибрати героя з кількох картинок. Можна використовувати ігрову форму із загадками, щоб заохотити дитину до участі. Гра розвиває увагу та здатність асоціювати інформацію з персонажем.

«Казковий ланцюжок». Учасники додають по одному реченню до історії, але педагог активно допомагає, пропонуючи початок речення: «Одного разу в лісі з'явився...». Можна використовувати картки з підказками (малюнки тварин чи об'єктів) для натхнення. Гра розвиває уяву, комунікативні вміння й упевненість у власних силах.

«Зміни фінал». Дітям пропонують коротку казку або історію, закінчення якої вони можуть змінити за допомогою підказок. Наприклад: «А як ти думаєш, що було б, якби вовк у казці про трьох поросят не здув будинок?». Це стимулює творче мислення та аналіз тексту.

«Чарівний предмет». Дітям показують картинку з певним предметом (наприклад, чарівна паличка, дзеркало, ключ тощо). Педагог допомагає дитині придумати історію, ставлячи запитання: «Що цей предмет може зробити? Як він допоможе герою?». Це стимулює фантазію й розвиток описового мовлення.

«Порівняй героїв». Дітям пропонують описати двох персонажів (наприклад, головного героя і його антагоніста), порівняти їхні риси характеру, вчинки чи стосунки з іншими героями. У спрощеному варіанті використовуються картки з простими описами двох героїв (наприклад, Колобок і Вовк). Дітям пропонують знайти схожості чи відмінності між ними за допомогою запитань: «Хто більший? Хто добрий?». Це дає змогу розвивати критичне мислення та вміння порівнювати, аналітичні навички та розуміння літературного тексту.

«Знайди помилку в тексті». Педагог читає уривок із тексту, в якому допущено очевидні помилки (наприклад: «Курочка Ряба знесла синє яйце»). Дітям пропонують виправити помилку за допомогою підказок. Це розвиває уважність і логічне мислення.

«Впізнай книгу за цитатою». Дітям читають відомі цитати з літературних творів, а вони мають назвати назву книги або героя, який сказав цю фразу. Зауважимо, що використовуються знайомі фрази з популярних казок (наприклад, «Я від бабусі втік, і від дідуся втік»). Дітям пропонують вгадати казку, до якої належить цитата, за допомогою зображень або підказок. Гра розвиває пам'ять і вміння встановлювати зв'язки між текстом і персонажами.

Ці ігри враховують особливості дітей із порушеннями інтелекту, акцентуючи увагу на візуальних матеріалах, спрощенні завдань і підтримці педагога. Вони спрямовані на поступовий розвиток мовлення, когнітивних та комунікативних навичок. А також дають можливість зробити навчання цікавим і водночас ефективним, сприяючи комплексному розвитку мовленнєвих і літературних компетенцій у дітей.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Дидактичні ігри на уроках української мови та літератури є ефективним засобом у формуванні мовленнєвих та літературних компетенцій у дітей середнього шкільного віку з легкими інтелектуальними порушеннями. Вони сприяють засвоєнню мовленнєвого матеріалу, розвитку соціальних і комунікативних навичок та допомагають дітям краще розуміти літературний контекст, розширюючи їхній словниковий запас та вміння працювати з художнім текстом. Крім того, дидактичні ігри є надзвичайно гнучким інструментом, який дає змогу педагогам ефективно працювати з кожною дитиною, враховуючи її особливості, потреби та здібності. Вони створюють умови для індивідуального розвитку, забезпечують емоційну підтримку та допомагають дітям з інтелектуальними порушеннями краще адаптуватися до освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агапова, Н.О. (2019). *Формування мовленнєвої діяльності дітей з інтелектуальною недостатністю: методичні рекомендації*. Київ: Osvita Ukrainy, 180 с.
2. Бобер, А.В. (2023). Дидактичні ігри як засіб розвитку описової лексики молодших школярів з інтелектуальними порушеннями. *Inclusion and Diversity*, (2), с. 5–8. URL: <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/inclusion/article/view/10> (дата звернення: 29.01.2025).
3. Боряк, О.В. (2022). Розвиток мовлення молодших школярів з інтелектуальними порушеннями: теорія і практика. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 147 с.
4. Боряк, О.В. (2018). *Діагностика, формування й корекція мовленнєвої діяльності дітей із порушеннями інтелектуального розвитку молодшого шкільного віку: теорія і практика : монографія*. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 458 с.
5. Докучина, Т.О. (2017). Індивідуальний підхід до проведення дидактичних ігор з дітьми з особливими освітніми потребами. *Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки*. № 9 (2). С. 56–64.

6. Коваль, І.Б. (2017). *Дидактична гра на уроках української мови та літератури у середніх і старших класах: методичний посібник*. Вінниця: ММК, 71 с.
7. Косенко, Ю.М. (2011). Сутність дидактичної гри як методу навчання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. № 8 (18). С. 184–191.

REFERENCES

1. Agapova, N.O. (2019). *Formuvannia movlennievoi diialnosti ditei z intelektualnoiu nedostatnistiu: metodychni rekomendatsii. [Formation of speech activity of children with intellectual disabilities: Methodical recommendations]*. Kyiv: Osvita Ukrainy, 180 s. [in Ukrainian].
2. Bober, A.V. (2023). Dydaktychni ihry yak zasib rozvytku opysovoi leksyky molodshykh shkoliariv z intelektualnymy porushenniamy. [Didactic game as a means of developing descriptive vocabulary for young schoolchildren]. *Inclusion and Diversity* (2), s. 5–8. URL: <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/inclusion/article/view/10> (data zvernennia: 29.01.2025). [in Ukrainian].
3. Boriak, O.V. (2022). Rozvytok movlennia molodshykh shkoliariv z intelektualnymy porushenniamy: teoriia i praktyka. [Speech development of young schoolchildren with intellectual disabilities: theory and practice]. Sumy : SumDPU imeni A. S. Makarenka, 147 s. [in Ukrainian].
4. Boriak, O. V. (2018). *Diahnostyka, formuvannia y korektsiia movlennievoi diialnosti ditei iz porushenniamy intelektualnoho rozvytku molodshoho shkilnoho viku: teoriia i praktyka : monohrafiia. [Diagnosis, formation and correction of speech activity of children with intellectual development disorders of primary school age: theory and practice: monograph]*. Sumy : Vyd-vo SumDPU imeni A. S. Makarenka, 458 s. [in Ukrainian].
5. Dokuchyna, T.O. (2017). Indyvidualnyi pidkhid do provedennia dydaktychnykh ihor z ditmy z osoblyvymy osvitynymi potrebamy. *Aktualni pytannia korektsiinoi osvity. Pedagogichni nauky*. [An individual approach to conducting didactic game with children with special educational needs. *Current issues of correctional educational. Pedagogical sciences*]. № 9 (2). S. 56–64. [in Ukrainian].
6. Koval, I.B. (2017). *Dydaktychna hra na urokakh ukrainskoi movy ta literatury u serednikh i starshykh klasakh: metodychnyi posibnyk. [Didactic game in lessons of ukrainian language and literature in middle and high school: methodical guide]*. Vinnytsia: MМК, 71 s. [in Ukrainian].
7. Kosenko, Yu.M. (2011). Sutnist dydaktychnoi hry yak metodu navchannia. *Pedagogichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*. [The essence of the didactic game as a teaching method. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*]. № 8 (18). S. 184–191. [in Ukrainian].